



Стопански  
факултет

# Социално- икономическа анализа

Книга 1/2024 (25)

DOI: 10.54664/LLJN6065

Петя Петрова\*

## УСТОЙЧИВОТО СЧЕТОВОДСТВО: (Р)ЕВОЛЮЦИЯ В ОТЧЕТНОСТТА

Petya Petrova

### SUSTAINABILITY ACCOUNTING: (R)EVOLUTION IN ACCOUNTING

**Abstract:** Sustainability accounting has emerged as a holistic approach that guides companies towards a more sustainable future. Driven by a growing awareness of environmental and social issues, it emphasizes greater resilience and responsibility towards the environment and society. This shift is critical because traditional accounting focuses primarily on financial performance. In contrast, sustainability accounting recognizes the interconnectedness of environmental, social and economic factors, and aims to create a more sustainable and equitable future for all.

This paper aims to explore the multifaceted concept of sustainability accounting and to identify key aspects through content analysis. By bridging this conceptual gap, the paper contributes to a broader understanding of sustainability accounting and its role in driving positive change.

**Keywords:** sustainability accounting; sustainability.

### Въведение

Изменението на климата, социалното благосъстояние, опазване на околната среда са сред най-належащите проблеми на нашето съвремие. Непрестанно нарастващото внимание към тези теми от страна на организации, правителства и граждани подтиква компаниите да поемат по-активна роля и да бъдат по-съпричастни към тяхното решаване. Те са принудени да управляват, измерват и докладват икономическите, социалните и екологични последици от своята дейност, търсейки пътища към постигане на устойчиво развитие. В отговор на този натиск устойчивото счетоводство се налага като инструмент за администриране и демонстриране на ангажимента на компаниите и организациите към околната среда и обществото. Интересът към него от академичните среди и практиката се засилва<sup>1</sup> но все още остава празнина относно разкриване същността на устойчивото счетоводство. Целта на настоящата статия е да се изследва природата на устойчивото

\* **Петя Петрова** – доцент, доктор в катедра „Финанси и счетоводство“, Стопански факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, e-mail: p.petrova@ts.uni-vt.bg

<sup>1</sup> Vysochan, O. et al. Sustainability Accounting: A Systematic Literature Review and Bibliometric Analysis, *General Management*, Vol. 22, No. 185/ Dec 2021, p. 97–101; Zyznarska-Dworeczak, B., Sustainability Accounting–Cognitive and Conceptual Approach. *Sustainability* 2020, Vol.12 (23): 9936; p. 4–5

счетоводство. Акцент ще бъде поставен върху разкриване на същността на устойчивото счетоводство. Изследването използва концептуален подход, базиран на исторически метод и преглед на съдържанието на академичната литература. Те способстват за идентифициране на ключови понятия, концепции и модели за по-задълбоченото разбиране за устойчивото счетоводство и извеждане на ролята му в съвременната отчетност.

### Устойчивост и счетоводство

Глобалните проблеми, пред които е изправено човечеството като затоплянето на климата, замърсяването на околната среда, намалението на водните ресурси, обезлесяването, социалните неравенства, ограничеността на ресурсите и нарастваща несигурността във всяка сфера<sup>2</sup>, промениха перспективата за бъдещето. С тревожните прогнози се появиха и редица нетрадиционни решения. Устойчивостта е едно от тях.

Устойчивостта е цялостна визия за адаптиране към постоянно променящите се условия. Тя е състояние, което гарантира балансирано развитие в дългосрочен план. Устойчивост се постига чрез различни похвати като установяване и поддържане на динамично равновесие между опазване на околната среда, социална справедливост и икономическо благосъстояние; хармонизиране на нуждите на хората с възможностите на природата; отговорно управление на ресурсите; насърчване на иновации, екологична отговорност и солидарност и т.н. Устойчивостта изисква промяна в ценности и поведение; внедряване на устойчиви практики; сътрудничество и иновативно мислене. Това е комплексна трансформация, която придобива все по-голямо значение и всеобхватност в контекста на съвременните предизвикателства.

Счетоводството от своя страна е „езикът на бизнеса“. То е процес на идентифициране, измерване и предаване на икономическа информация, необходима на потребителите за вземане на решения и преценки<sup>3</sup>. Счетоводството има ключова роля за бизнеса и неговата прозрачност като осигурява ясна и обективна представа за финансовото състояние и финансови резултати на компанията; създава доверие между бизнеса и заинтересованите лица като споделя информация за предприятието, неговата дейност и резултати; идентифицира рискове и проблеми в компанията като съдейства за вземане на решения, свързани с управлението на ресурсите, дейностите и предприятието като цяло.

На пръв поглед устойчивостта и счетоводството са разделени от времето, целите и фокуса на информацията: Счетоводството е съсредоточено върху измерването и отчитането на финансовите резултати от протеклите процеси и операции. Основната му цел да осигури точни и надеждни данни за минали събития, които са от съществено значение за вземане на краткосрочни решения и оценка на финансовото състояние на компанията. От своя страна устойчивостта е фокусирана към установяване на дългосрочните ползи от постигането на синергия между икономически растеж, социално благосъстояние и опазване на околната среда на глобално, регионално, национално и корпоративно ниво. Тя е способността да се поддържа равновесие в динамично променяща се среда. Въпреки очевидните различия, счетоводството и устойчивостта имат сходство, което се изразява в следните аспекти:

- Функционалност: разглеждат се като непрекъснат процес (последователност от действия);
- Качествени характеристики: отличават се с прозрачност и отчетност; проявяват гъвкавост и адаптивност;

<sup>2</sup> За подроб. Вж. Синтезиран доклад за оценката на Междуправителствения панел по изменението на климата (IPCC) 2023, <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>; Годишния доклад за околната среда на Световната програма за околната среда (UNEP), 2023, <https://www.unep.org/resources/annual-report-2023>; Доклад за световното развитие 2023 г. на Световната банка. <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023>

<sup>3</sup> American Accounting Association (AAA), A statement of basic accounting theory, Sarasota, FL, 1966, p.1, In Wells, P., How well do our introductory accounting text books reflect current accounting practice? Journal of Accounting Education, Volume 42, March 2018, p.41

• Приложимост: инструмент на управлението, който успешно се използва при оценка ефективността от предприетите действия, управлението на рисковете и подпомага вземането на решения. (Вж. Таблица 1).

**Таблица 1. Счетоводство и устойчивост: сходства и специфични проявления**

Аспекти	Счетоводство	Устойчивост
<i>функционалност</i>	<b>непрекъснат процес</b> на събиране, обработка, анализ и оповестяване на финансови данни за финансовото състояние, финансовите резултати и движението на паричните потоци	<b>непрекъснат процес</b> на оценка, подобряване и адаптиране на бизнес практики за постигане на баланс между околна среда, социалните и икономически цели
<i>качествени характеристики</i>	<b>прозрачност и отчетност</b> на финансовото състояние и резултати на компанията пред заинтересованите страни	<b>прозрачност и отчетност</b> на екологичните, социалните и управленските практики на компанията пред заинтересованите страни.
	<b>адаптивност</b> към нуждите на заинтересованите лица от информация за финансовото състояние и резултати на компанията	<b>адаптивност</b> към променящите се екологични, социални и икономически условия.
<i>приложимост</i>	<b>инструмент на управлението</b>	<b>инструмент на управлението</b>
<i>примерни приложения</i>	участва в идентифицирането, оценката и мониторинга на финансовите рискове	участва в идентифициране, оценка и управление на екологичните, социални и управленски рискове
	създадената от счетоводството информация се използва при вземане на информирани решения за управлението на ресурсите и бизнеса като цяло за постигане на дългосрочен успех на компанията.	използва се за интегриране на екологични, социални и управленски фактори в бизнес решенията, за да се осигури дългосрочна устойчивост.

Източник: авторова разработка

Сходствата между счетоводството и устойчивостта подчертават тяхната взаимодопълваща същност. Информацията е ключовият елемент, който ги свързва, но едновременно ги разграничава. Интегрирането на различните подходи към нея отваря нова перспектива за цялостното разбиране на бизнес дейностите и техните взаимодействия с околната среда и обществото. Устойчивото счетоводство (sustainability accounting)<sup>4</sup> обединява разнообразна информация по вид, източници, цели и начини на използване като осигурява комплексен поглед върху взаимоотношенията между компаниите/организациите, околната среда и обществото.

Взаимовръзката между устойчивостта, устойчивото счетоводство и счетоводството се представя ясно чрез диаграмата на Вен<sup>5</sup> (Фигура 1), като се разграничават трите отделни области и се

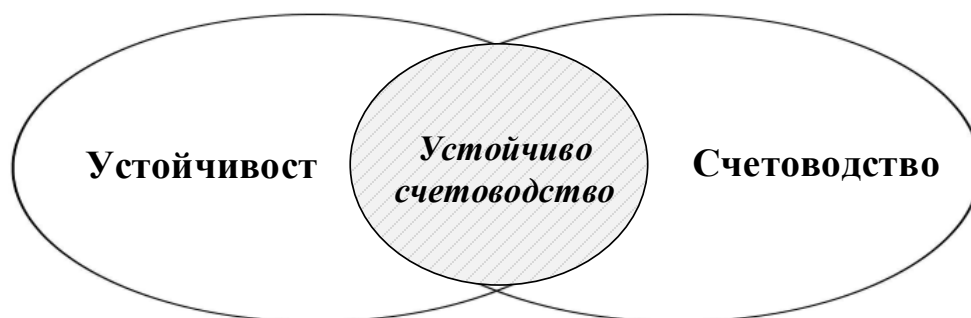
<sup>4</sup> Sustainability accounting е понятие, което може да се преведе по два начина: устойчиво счетоводство и отчитане на устойчивостта. Двама превода разкриват различни нюанси на понятието:

а) устойчиво счетоводство – акцентира върху ролята на счетоводството в интегриране на принципите на устойчивост в бизнес практиките, фокусът е върху теоретичното ( академично) значение на понятието;  
б) отчитане на устойчивостта – акцентират върху самия процес за създаване и представяне на информация за устойчивостта, фокусът е върху практико – приложното значение на понятието.

В настоящата разработка понятието „sustainability accounting“ се използва и с двете си значения.

<sup>5</sup> Диаграмата на Вен (John Venn) е инструмент за визуализация на логически връзки и отношения между множества (елементи). За подроб. Вж. Venn, J., Symbolic Logic. London: Macmillan and Company,

подчертават техните взаимоотношения. В нея всяка от тях запазва собствения си фокус и цели, но са обединени от общата цел за устойчиво развитие.



**Фигура 1.** Визуализация на връзката устойчивост – счетоводство

### Разбиране за устойчиво счетоводство

Устойчивото счетоводство е сравнително ново понятие, което се появява в края на 90-те години на XX век в резултат на осъзнаване на екологичните и социални проблеми и развитието на концепцията за устойчивото развитие. То се оформя постепенно чрез интегриране на идеите за устойчивост в счетоводната практика като се използват различни термини, като докладване на устойчивостта (sustainability reporting), социално и екологично счетоводство (social and environmental accounting), социално счетоводство (social accounting), екологично счетоводство (environmental accounting), отчитане на екологичното, социалното и корпоративно управление (ESG reporting), интегрирана отчетност (integrated reporting)<sup>6</sup>. Три са начините, по които може да бъде интерпретирано като: термин, концепция и специализирана област на счетоводството.

Устойчивото счетоводство, най-общо, се дефинира като отчетността, свързана с демонстриране на отговорното отношение на компаниите/ организациите към околната среда и обществото, което е внедрено в корпоративното им управление. В широкия си смисъл, то се разглежда като

- а) отчетност: задължение да се дава отчет за действията, за които човек носи отговорност<sup>7</sup>;
- б) многопластов термин, чиято същност се разкрива в три аспекта: отчитане въздействието върху околната среда, социалната отговорност и корпоративното управление в съответствие с трите стълба на устойчивостта: екологичен, социален и икономически.

Като специфичен термин, устойчивото счетоводство се разглежда като съвкупност от три взаимосвързани и допълващи се аспекта:

- **процес** на генериране и анализиране на монетаризирана екологична и социално свързана информация<sup>8</sup> с цел „измерване, разкриване и поемане на отвореност за екологичното, социално и икономическо представяне на организациите“<sup>9</sup>.

1881, pp.100 -125

<sup>6</sup> Прегледът на литературата показва, че това са най-често използваните понятия. Всички тези понятия обхващат темата за устойчивостта като цяло, но всяко от тях има свой собствен нюанс и приложение и не са взаимнозаменяеми.

<sup>7</sup> Gray et al., Struggling with the praxis of social accounting: Stakeholders, accountability, audits and procedures, *Accounting Auditing & Accountability Journal* Vol. 10 No. 3, 1997. pp. 333.

<sup>8</sup> Gabrusewicz, T., Sustainability accounting – definition and trends. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 2013 No 302, p. 40–41; Bent, D., J. Richardson. *The Sigma Guidelines- Toolkit Sustainability Accounting Guide*. SIGMA Project, September 2003, London, p. 7

<sup>9</sup> Archel et al., Social disclosure, legitimacy theory and the role of the state. *Auditing Account. J.* 22, 2009., In Wang, L., Unlocking the link between company attributes and sustainability accounting in shanghai: firm

▪ информационна **система** от взаимосвързани елементи, чиято цел е постигане на устойчивост и в същото време „подобрява отчетността и комуникацията със всички заинтересовани лица“<sup>10</sup>. Тази система, според Joshi и Li, включва външно отчитане, вътрешна подкрепа за вземане на решения и системи за контрол на управлението, които са в съответствие с цялостната бизнес стратегия.<sup>11</sup>

▪ **инструмент** за управление на имиджа на компанията, за възприемане на специфична корпоративна структура, система или практика<sup>12</sup>, който гарантира бизнеса и е социално и екологично отговорен<sup>13</sup>. По този начин подпомага мениджърите при вземане на решения.

Или, в своята цялост, **устойчивото счетоводство е интегриран процес на създаване, измерване, оповестяване и анализ на информацията за въздействието и взаимодействието между бизнеса, околната среда и обществото, която подпомага вземането на решения, подобрява комуникацията и насърчава прозрачността и отчетността.**

Под влияние на:

• **промяна в управлението и ценностите на компаниите**, които осъзнават значението на устойчивостта и я интегрират в своите стратегии;

• **засиления обществен интерес**, който изисква от компаниите и организациите отчетност и прозрачност по въпросите, свързани с тяхната отговорност към обществото и околната среда; и

• **нарастваща подкрепа от страна на правителства и регулаторни органи**, чиито политики, рамки и стандарти стимулират и регулират отчитането на устойчивостта и техния напредък, се оформя концепцията за устойчивото счетоводство. Появата ѝ е предопределена от нарастващите екологичните проблеми и песимистични прогнози за бъдещето в Доклада на Римския клуб: Граници на растежа (1972) и последвалия Доклад „Нашето общо бъдеще“ (известен като „Доклада Brundtland“), публикуван през 1987 г. от Световната комисия за околна среда и развитие към ООН. Последвалите конференции в Рио де Жанейро (1992) и в Париж (2015), включително приемането на 17 цели за устойчиво развитие (SDGs), окончателно затвърждават позициите на устойчивото счетоводство. Първите изследвания върху връзката на счетоводство с устойчивостта и устойчивото развитие се появяват през 90-те години на XX век<sup>14</sup>. Тогава се формира и концептуалната рамка на устойчивото счетоводство като нова форма на счетоводството<sup>15</sup> се оформя концепцията за отчитане на устойчивостта (устойчивото счетоводство).

Концепцията за устойчивото счетоводство разкрива тясната връзка между счетоводството и устойчивото развитие<sup>16</sup>. В този контекст, устойчивото счетоводство се явява като рамка за:

---

traits driving corporate transparency and stakeholder responsiveness, *Front. Environ. Sci.*, 09 October 2023 *Sec. Environmental Economics and Management* Volume 11 – 2023

<sup>10</sup> Zyznarska-Dworczak, B., 2020, *Cit. op.* p. 10

<sup>11</sup> Joshi, S., Y. Lip What Is Corporate Sustainability and How Do Firms Practice It? A Management Accounting Research Perspective, *Journal Of Management Accounting Research* 2016, Vol. 28, No. 2, p. 4

<sup>12</sup> Chen, J.C.; Roberts, R.W. Toward a More Coherent Understanding of the Organization & Society Relationship:

A Theoretical Consideration for Social and Environmental Accounting Research. *J. Bus. Ethic* 2010, 97, 651–665. In Zyznarska-Dworczak, B., *Sustainability Accounting–Cognitive and Conceptual Approach. Sustainability* 2020, Vol.12 (23): 9936. p. 10

<sup>13</sup> Hyřšlová, J et al., *Sustainability Accounting: Brief History And Perspectives*, The 9th International Days of Statistics and Economics, Prague, September 10-12, 2015 p. 608

<sup>14</sup> Bebbington, J., I. Thomson, Sustainable development, management and accounting: boundary crossing, *Management Accounting Research*, 24 (4) (2013), pp. 277–283. In Passetti, et al. Sustainability accounting in action: Lights and shadows in the Italian context, *British Accounting Review*, Vol. 46, Issue 3, 2014. p. 296.

<sup>15</sup> Lambertson, G., Sustainability accounting—a brief history and conceptual framework. *Accounting Forum*, Vol. 29, Issue 1, 2005, p. 7; Hyřšlová, J et al., 2015 *cit.op.*, p. 609

<sup>16</sup> За подроб. Вж. Bebbington, J., C.Larrinaga, Accounting and sustainable development: An exploration., *Accounting, Organizations and Society*, Vol.39, Issue 6, 2014, pp.395-413

а) определяне и внедряване на техники за измерване на променливите, изведени от модела на TBL и тяхното отчитане в публичните отчети на компаниите<sup>17</sup> при третирането на бизнес операциите, извършавани от компаниите (като се вземат предвид икономическите, екологичните и социални фактори)<sup>18</sup>; и

б) прозрачност и „предоставяне на адекватна информация за устойчивостта на корпоративните резултати на обществото<sup>19</sup> като израз на „тяхната отговорност за предоставяне на финансова информация за въздействието на тяхната нефинансова дейност“<sup>20</sup>.

Устойчивото счетоводство е динамично развиваща се област, която придобива все по-голяма значимост. Интересът към изследвания в тази област се увеличава значително през последните две десетилетия, като 80% от всички изследвания са свързани с отчитане на устойчивостта<sup>21</sup>.

Отчитането на устойчивостта се превръща в обичайна практика. Според изследване на KPMG, направено през 2022 година, 96 % от 250-те най-големи компании в света изготвят отчет за устойчивост<sup>22</sup>. Това е знак, че компаниите и организациите са все по-отговорни за своите действия и имплементират устойчивото счетоводство в дейността си.

Устойчивото счетоводство е счетоводството, което интегрира социални, екологични и икономически аспекти на дейността на организациите<sup>23</sup> и компаниите. То е специализирана област от счетоводството, която се занимава с дейности, методи и системи за записване, анализ и отчитане на: финансовите въздействия, причинени от околната среда и социалните фактори; екологичните и социални въздействия на определена икономическа единица (компания, държава и т.н.); и взаимодействието и връзките между социалните, екологичните и икономическите въпроси, които съставляват трите измерения на устойчивостта<sup>24</sup>. Устойчивото счетоводство е клон на счетоводството<sup>25</sup>, което е фокусирано върху оповестяване на нефинансова информация<sup>26</sup>. Въпреки, че води началото си от традиционното счетоводство<sup>27</sup>, то се утвърждава като самостоятелно направление (клон) на счетоводството със собствена визия за отчетност, цели, характеристики и мотивация.

Устойчивото счетоводство се основа на идеята за постигането на баланс между икономическите решения, социалните и екологични цели и ценности в резултат на взети управленски решения, изразяващи философията на управление, моралните и етични ценности на мениджъри, служители и всички заети и свързани с дейностите на компанията, организацията. Този подход надхвърля традиционното счетоводство чрез идентифициране, измерване, отчитане и разкриване на екологичните и социалните действия и въздействия върху икономическите резултати на компанията/ организацията. Така се постига: прозрачност и отчетност; всеобхватно (изчерпателно) разкриване на информация и подпомага вземането на решения. Трите цели се реализират посред-

<sup>17</sup> Tiwari, K.,Khan, M., Sustainability accounting and reporting in the industry 4.0, *Journal of Cleaner Production*, 2020, 258, 120783, p.1

<sup>18</sup> Cantele, S.; Tsalis, T.A.; Nikolaou, I.E. A New Framework for Assessing the Sustainability Reporting Disclosure of Water Utilities. *Sustainability* 2018, 10, 433. In Vărzaru, A., An Empirical Framework for Assessment of the Effects of Digital Technologies on Sustainability Accounting and Reporting in the European Union, *Electronics* 2022, 11(22), 3812;

<sup>19</sup> Gimenez, C., Sierra, V.; Rodon, J. Sustainability operations: Their impact on the triple bottom line. *Int. J. Prod. Econ.* 2012, 140, 149–159 In Gil-Marín, M., et al., Sustainability Accounting Studies: A Metasynthesis, *Sustainability* 2022, 14(15), 9533

<sup>20</sup> Gil-Marín, M., et al., 2022, Cit op.

<sup>21</sup> Zyznarska-Dworczak, B., 2020 Cit.op. p.5  
22KPMG, Big shifts, small steps, 2022, p. 9

<sup>23</sup> Ozili, P., Sustainability accounting. *SSRN Electronic Journal* · January 2022, p. 3

<sup>24</sup> Schaltegger, S.; Burritt, R.L. Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support for business leaders? *Journal of World Business* 45 (2010), p. 377

<sup>25</sup> Ozili, P., 2022 Cit. op. p.2

<sup>26</sup> Vysochan, O., et al. 2021 Cit.op., p 95

<sup>27</sup> Lodhia, S.,Hess, N., Sustainability accounting and reporting in the mining industry: current literature and directions for future research, *Journal of Cleaner Production*, Vol. 84, 2014, p.44

ством: изготвяне на отчети, които прозрачно съобщават за взаимодействието на компанията с обществото и околната среда; разкриване както на финансова, така и на нефинансова информация относно устойчивостта на компанията (социална и екологична) и разглеждане на по-широк набор от информация, включително и монетизирани екологични, социални и икономически въздействия, за да подпомогне вземането на информирани решения<sup>28</sup>.

Schaltegger и Burritt извеждат шест причини, които мотивират и насърчат мениджърите да създадат счетоводна система, която предоставя информация за оценка на корпоративните действия по въпросите на устойчивостта. А именно: зеленото изпиране/еко измама (Greenwashing); мимикрия и индустриален натиск; законодателен натиск, натиск от заинтересованите страни и осигуряване на „лиценз за работа“; саморегулиране; корпоративна отговорност и етични причини и осветляване на предприети действия и осигуряване на бизнес ползи от устойчивостта<sup>29</sup>. Корпоративните ползи или избягването на вреди са основните мотивиращи фактори при обособяването им. (виж Таблица 2)

**Таблица 2.** Мотивиращи фактори за извеждане на причините за насърчаване внедряването на устойчивото счетоводство в корпоративните практики

<i>Причина</i>	<i>Мотивация</i>
Greenwashing	Фокус върху отчитане на съответствието
Мимикрия и индустриален натиск	Утвърждаване и работа за репутацията на компанията
Законодателен натиск, натиск от заинтересовани лица и осигуряване на „лиценз да работя“	Избягване на вреди и повишаване на конкурентоспособността
саморегулиране	Подобрение на корпоративното представяне и репутацията
Корпоративна отговорност и етични ценности	Подобрява устойчивостта и подпомага процеса на вземане на решения
Осигуряване на бизнес ползи чрез осветляване на предприети действия	Намаляване на разходите или повишаване на приходите; Подобряване на комуникацията със заинтересованите лица

Източник: адаптирано по Schaltegger, S.; Burritt, R.L., cit.op. p. 378–379

Устойчивото счетоводство създава информация в три различни измерения:

*Времева рамка* – докладите за устойчивост могат да бъдат моментна снимка, т.е. фокусират се върху конкретен момент или обхващат определен период; и да показват тенденции като обхващат повече от един период от време;

*Зона на въздействие* (местоположение на влиянието) отчитането и докладването на устойчивостта може да е вътрешно или външно;

*Вид на въздействието* (последича) – естеството на последиците може да бъдат екологични, социални и икономически<sup>30</sup>.

Те са ключови при разкриване на неговата същност. Устойчивото счетоводство се отличава от другите видове отчетност (традиционното, финансово, счетоводство) по обхват, цели, времева рамка, фокус, методология, индикатори за оценка, потребители, регламентация. (виж Таблица 3)

<sup>28</sup> Ozili, P., 2022 Cit. op., p. 4

<sup>29</sup> Schaltegger, S.; Burritt, R.L., 2010 Cit. op., p. 375–384

<sup>30</sup> Bent, D., Richardson, J., 2003, Cit.op., p. 11

Таблица 3. Сравнителна характеристика между традиционното и устойчивото счетоводство

признак	Традиционно счетоводство	Устойчиво счетоводство
<i>обхват</i>	Ограничен, фокусиран върху финансовите аспекти (финансово състояние, финансовите резултати и движението на паричните потоци)	Широк, включващ екологични, социални и икономически аспекти на дейността
<i>цели</i>	Максимизиране на финансовия резултат	Подобряване устойчивостта на бизнеса
<i>времева рамка</i>	Краткосрочна – един отчетен период (52 седмици)	Определя се от целите и обхвата на отчитането на устойчивостта (дългосрочна или краткосрочна)
<i>фокус</i>	Краткосрочни последици от бизнеса/ дейността	Дългосрочни последици върху околната среда и обществото
<i>методология</i>	Традиционния инструментариум на счетоводството (балансов метод, метод на двойното записване по сметки и т.н.)	Интегриран подход на отчитане и докладване на както на финансовите така и нефинансовите аспекти на бизнеса/дейността
<i>индикатори за оценка</i>	Количествени: показатели като печалба, разходи, приходи, активи, пасиви, капитали, финансови показатели (ликвидност, рентабилност, ефективност и т.н.)	Количествени и качествени: въглероден отпечатък, потребление на вода, разнообразие (пол, религия, възраст и т.н.); корупция, социални инвестиции и т.н.
<i>потребители</i>	Широк кръг от потребители предимно ръководството на компанията/ организацията инвеститори, кредитори, държавни институции	Широк кръг от потребители: инвеститори, клиенти, служители, местни и международни общности и организации, регулаторни органи
<i>регламентация</i>	Строга (наличие на законова рамка: закони, стандарти и подзаконовни актове)	Ограничена <sup>31</sup> (изготвени са рамки, насоки и стандарти, които се прилагат доброволно)
<i>характер на отчетността</i>	Задължителна	Доброволна

Източник: авторова разработка

В обобщение, устойчивото счетоводство е много повече от установяване и следена на печалбата. То е ключов инструмент на бизнеса, който носи ползи както за компаниите/ организациите (насърчава отчетността и прозрачността, повишава репутацията на компанията/организацията, увеличава конкурентоспособността, подобрява управлението на рисковете, улеснява комуникацията със заинтересованите лица и др.), така и за обществото (допринася за устойчивото развитие, насърчава отговорно корпоративно управление, стимулира иновациите, изгражда доверие и др.). То е много повече:

Устойчивото счетоводство е революция, защото носи промяна на парадигмата на счетоводството, като излиза извън традиционния фокус на счетоводството; променя ценностите и трансформира очакванията;

Устойчивото счетоводство е развитие, защото устойчивото счетоводство е инструмент за постигане на устойчиво развитие и допринася за едно по-добро бъдеще;

Устойчивото счетоводство е реформа, защото подобрява отчетността като въвежда нови стандарти, които гарантират, прозрачност на информацията за въздействието върху околната среда и обществото и насърчава етично поведение на бизнеса, като изисква от компаниите/ организациите да отчитат както своите финансови резултати, така и своите екологични и социални отговорности и ангажименти.

<sup>31</sup> В зависимост от националното законодателство за определени предприятия, организации и групи изготвянето на отчет за устойчивост е задължително.



## Заклучение

Настоящата статия разкрива многопластовата същност на устойчивото счетоводство като термин, концепция и специален вид отчетност за администриране и управление на корпоративната отговорност на бизнеса и организациите към околната среда и обществото. Комплексният подход към разбирането на устойчивото счетоводство позволява концептуализиране на същността му. В основата на този подход лежи разбирането, че устойчивото счетоводство е инструмент за балансиране на икономическите решения с обществените и екологичните цели, ценности и отговорности. Същността му го определя още и като процес и система с многостранни функции като генерира информация в три измерения: времева рамка, зона на въздействие и вид на въздействието. В допълнение на това може да кажем, че то се утвърждава като самостоятелно направление в счетоводството със собствена визия, цели, характеристики и мотивация.

Устойчивото счетоводство е отчетност, демонстрираща отговорното отношение на компаниите към околната среда и обществото, интегрирано в управлението им. То е информационна система, която насърчава прозрачността и етичното поведение на мениджърите; подобрява комуникацията със заинтересованите лица; и подпомага вземането на информирани решения, свързани с устойчивостта. В условията на социални и екологични проблеми, ролята на устойчивото счетоводство нараства и се превръща в императив за бизнеса.

## ЛИТЕРАТУРА

Bebbington, J.,Larrinaga, C., Accounting and sustainable development: An exploration,, *Accounting, Organizations and Society*, Vol.39, Issue 6, 2014, pp.395-413, <https://doi.org/10.1016/j.aos.2014.01.003>

Bent, D., Richardson,J., The Sigma Guidelines- Toolkit Sustainability Accounting Guide. SIGMA Project, September 2003, London, <https://davidbent.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/01/sigmasustainabilityaccounting.pdf> 2003

Gabruszewicz, T.,Sustainability accounting – definition and trends. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 2013 No 302 pp. 37–46

Gil-Marín, M., Vega-Muñoz, A., Contreras-Barraza, N., Salazar-Sepúlveda, G., Vera-Ruiz, S., Losada, D., Sustainability Accounting Studies: A Metasynthesis, *Sustainability* 2022, 14(15), 9533; <https://doi.org/10.3390/su14159533> <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/15/9533>

Gray R., Dey, C., Owen, D., Evans, R.,Simon, Z. Struggling with the praxis of social accounting: Stakeholders, accountability, audits and procedures, *Accounting Auditing & Accountability Journal* Vol. 10 No. 3, 1997. pp. 325–364., DOI:10.1108/09513579710178106; <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=29064>

Hyršlová, J., Becková, H.,Kubáňková:., Sustainability Accounting: Brief History And Perspectives, The 9th International Days of Statistics and Economics, Prague, September 10-12, 2015 pp. 607–616 [https://msed.vse.cz/msed\\_2015/article/74-Hyrslava-Jaroslava-paper.pdf](https://msed.vse.cz/msed_2015/article/74-Hyrslava-Jaroslava-paper.pdf)

IPCC, Climate Change 2023 Synthesis Report, 2023, <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>

Joshi, S., Li, Y., What Is Corporate Sustainability and How Do Firms Practice It? A Management Accounting Research Perspective, *Journal Of Management Accounting Research* 2016, Vol. 28, No. 2, pp. 1–11 DOI:10.2308/jmar-10496 [https://www.researchgate.net/publication/307946222\\_What\\_Is\\_Corporate\\_Sustainability\\_and\\_How\\_Do\\_Firms\\_Practice\\_It\\_A\\_Management\\_Accounting\\_Research\\_Perspective](https://www.researchgate.net/publication/307946222_What_Is_Corporate_Sustainability_and_How_Do_Firms_Practice_It_A_Management_Accounting_Research_Perspective)

Kamlesh Tiwari, K., Khan, M., Sustainability accounting and reporting in the industry 4.0, *Journal of Cleaner Production*, 2020, 258, 120783, pp. 1–14 DOI:10.1016/j.jclepro.2020.120783

KPMG, Big shifts, small steps, 2022, <https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2021/12/kpmg-esg.html>

Lamberton, G., Sustainability accounting—a brief history and conceptual framework. *Accounting Forum*, Vol. 29, Issue 1, 2005, pp.7-26 <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2004.11.001>

Lodhia, S.,Hess, N., Sustainability accounting and reporting in the mining industry: current literature and directions for future research, *Journal of Cleaner Production*, Vol. 84, 2014, pp. 43–50 <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.08.094>

- Ozili, P., Sustainability accounting. *SSRN Electronic Journal* · January 2022, <https://ssrn.com/abstract=3803384> <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3803384>
- Passetti, E., Cinquini, L., Marelli, A., Tenucci, A., Sustainability accounting in action: Lights and shadows in the Italian context, *British Accounting Review*, Vol. 46, Issue 3, 2014. pp.295-308 <http://dx.doi.org/10.1016/j.bar.2014.05.002>
- Schaltegger, S.; Burritt, R.L., Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support for business leaders? *Journal of World Business* 45 (2010), pp. 375–384 <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2009.08.002>
- UNEP, Annual Report 2023, <https://www.unep.org/resources/annual-report-2023>;
1. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. 2013 No 302, p. 40-41 pp.37-46.
- Vărzaru, A., An Empirical Framework for Assessment of the Effects of Digital Technologies on Sustainability Accounting and Reporting in the European Union, *Electronics* 2022, 11(22), 3812; pp. <https://doi.org/10.3390/electronics11223812>, <https://www.mdpi.com/2079-9292/11/22/3812>
- Venn, J., *Synbolic Logic*. London: Macmilan and Company, 1881, <https://archive.org/details/symboliclogic00venniala>
- Vysochan, O., Hyk, V., Vysochan. O., Olshanska, M., Sustainability Accounting: A Systematic Literature Review and Bibliometric Analysis, *General Management*, Vol. 22, No. 185/ Dec 2021, pp. 95-102 ISSN:1582-2559, [https://admin.calitatea.ro/assets/Documents/Archive/PDF/20211202\\_28683fb7-e9b7-41e7-afef-64c749ad75e7.pdf](https://admin.calitatea.ro/assets/Documents/Archive/PDF/20211202_28683fb7-e9b7-41e7-afef-64c749ad75e7.pdf)
- Wang, L., Unlocking the link between company attributes and sustainability accounting in shanghai: firm traits driving corporate transparency and stakeholder responsiveness, *Front. Environ. Sci.*, 09 October 2023 *Sec. Environmental Economics and Management* Volume 11, 2023 <https://doi.org/10.3389/fenvs.2023.1273445>; <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2023.1273445/full>
- Wells, P., How well do our introductory accounting text books reflect current accounting practice? *Journal of Accounting Education*, Volume 42, 2018, pp.40-48 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0748575116302287#bb0025>
- World Bank Group, *World Development Report 2023*. <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023>
- Zyznarska-Dworczak, B., Sustainability Accounting—Cognitive and Conceptual Approach. *Sustainability* 2020, Vol.12 (23): 9936; pp.1-24 DOI:10.3390/su12239936, [www.mdpi.com/journal/sustainability](http://www.mdpi.com/journal/sustainability)